

Izbaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej.
Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Posamezna številka stane 1 dinar.
Cena: za 1 mesec 4 Din, za 1/2 leta 12 Din, za 1/2 leta 24 Din;
za inozemstvo 6 Din (mesečno). — Inserati po dogovoru.

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo Jugoslovanske
tiskarne, Kolportajni oddelek, Poljan-
ski nasip 2. Rokopisi se ne vračajo.

IZ UPRAVE.

Položnice smo priložili današnji številki za vse one cenj. naročnike, katerim poteče naročnina konec septembra. Prosim, da nam po možnosti vsakdo nakaže naročnino vsaj za tri mesece naprej. — Naročnino listu smo bili primorani s 1. oktobrom zvišati za en dinar mesečno, tako da je mesečna naročnina 5 Din.

Primate za delo!

V predzadnjem uvodniku »Pravice« smo torej povedali, da je treba pozvati na delo za najširše plasti delovnega ljudstva vse tiste činitele, ki so po načelih krščanske vzajemnosti in po svojem poklicu pravzaprav že sami po sebi dolžni, da obrnejo vso pažnjo delavstvu in delavskim potrebam.

Prav tako ali pa še bolj važno pa je, da se delavstvo samo začne z večjo vnemo, pridnostjo in s skrbjo zanimati za svoje razmere. Popolnoma res je sicer, da je celokupna delavska zakonodaja v Jugoslaviji samo na papirju, ker se spričo izrednih političnih razmer preko poroda ni mogla razviti. Res je, da so delavske ustanove večinoma mrtve ali pa pod vplivom buržuazije; jasno je namreč, da bi bili »Okrožni urad za zavarovanje delavcev«, »Delavska zbornica za Slovenijo«, »Inšpekcija dela« in »Borza rada« — vse kaj drugega, ako bi imelo delavstvo, organizirano delavstvo na vse te svoje zavode tisti vpliv, ki ga danes nima. Vendar je pa na žalost tudi res, da bi vsi ti zavodi nikdar ne bili postali delavski socialni mrlji, ako bi bilo naše slovensko delavstvo strokovno in politično zavednejše kot je.

Ni je niti ene delavske stroke v Sloveniji, v katere območju bi se dan za dnem ne kršile določbe socialnih zakonov kot n. pr.: zakona o zavarovanju delavcev, zakona o zaščiti delavcev, obrtnega reda, poselskega reda itd., itd. In če bi bili delavci, odnosno njih odborniki in zaupniki po posameznih industrijskih centrih celi možje, bi morali stvarnih vlog, pritožb in predlogov na delavske ustanove kar deževati v tako velikem številu, da bi bili odgovorni činitelji kar prisiljeni, intenzivnejše se pečati z delavstvom in ga skrbnejše ščititi pred izrabljanjem buržuazije.

Zato danes nobena stvar ni tako nujno potrebna kot to, da se vsi naši predsedniki, tajniki, odborniki, zaupniki, pa tudi člani z vso vnemo vržejo na študij delavske zakonodaje tako, da jo bodo čimprej natančno poznali. Nič ne vpliva na merodajnih mestih slabše kakor prazno blebetanje tjavendan, z ničemer pa si človek ne pridobi večjega respekta in ugleda kakor s tem, da zakonite reči, ki se tičejo njega in njegove stroke popolnoma podrobno pozna.

Kakor hitro bodo naši ljudje delavsko zakonodajo poznali in celoti in podrobno, potem je prva dolžnost plačilnic, skupin in strokovnih zvez, da za svoj okoliš takoj seznamoma ugotove vse protizakonitosti, prizadete jim po podjetnikih in višjem uradništvu. Na te protizakonitosti je treba podjetja opozoriti čimprej in odločno zahtevati remedur. Ako se podjetje ne odzove v najkrajšem času, naj organizacije zahtevajo intervencijo »Delavske zbornice« in »Inšpekcije dela«.

Ako ne zaleže to, — je v Belgradu ministrstvo za socialno politiko, po posameznih oblastih pa gospodje veliki župani. Samo po sebi se razume, da je treba o vseh takih rečeh obvestiti vse naše delavske centrale, poslance dotičnega okraja in vse druge inštanice, ki prihajajo v poštev.

Z besedami bomo sami sebi dopovedali skrb in težave organizatoričnega dela, vstvarili si bomo enotnost duha, z dejanskim delom pa bomo stvarno vršili program krščanskega socializma. Zato opozarjamo svoje tovariše in somišljenike še enkrat na to, da vsepovsod, kjer so, v prvi vrsti sami privišjejo rokave in sami začno s podrobnim delom. Čas namreč zelo hiti, in predno se bomo dobro zavedli, bo slovensko krščansko delovno ljudstvo že poklicano, da stori svojo javno dolžnost. In če ne bo tedaj mož, vajejenih dela, mož, sposobnih prevzemati težkih javnih odgovornosti, — ne bo prav. Kajti že danes je delo v naših organizacijah silno narastlo. Ne bomo ga zmagali, ako vsak naš človek ne bo delal za tri.

Delavska družina in dom.

Govor dr. A. Vebleta na Del. dnevu v Mariboru.

Kako lep je ideal vzorne delavske družine v lastnem domu na lastni zemlji! Žalibog je pa to za mnoge delavske družine le ideal. Proučevanje delavskih razmer nam šele odpre oči, da je kapitalizem že zelo okužil to osnovno celico človeške družbe, da trpe vsled teh razmer tudi naše slovenske družine bodisi pri nas doma, v naših mestih in industrijskih središčih, bodisi v tujini tam daleč v Vestfaliji ali pa preko Oceana. Alkoholizem je stara slovenska bolezen, ki zasleduje našega delavca povsod. Splošno znano je, kako pogubno deluje alkohol v naših delavskih družinah, kako ga zastruplja telesno in duševno. Slovenski delavec je sicer priden, vendar preveč udan pijači. To je stara pesem, ki jo slišimo povsod, kamor pridemo. V isti meri vplivajo pogubno na naše delavske družine tudi neugodne stanovanjske razmere. Vsled tega se ne smemo čuditi, ako se oglašajo vedno številnejše pritožbe, da družinsko življenje našega delavskega stanu hira, boleha in da je nujno potrebno izboljšanje.

Odkod izvira naš delavski stan? Večinoma z dežele. Naša zemlja ne more prehraniti vseh ljudi, premalo zemlje imamo in še ta je že izčrpana. Posledica tega je beg z dežele v mesta, v rudnike, v tovarno! Ta beg ne bo ponehal, še večji bo, čimbolj se bo naša zemlja industrijalizirala. Naši delavci prihajajo večinoma iz kmetijskih razmer, neizšolani, nekvalificirani v nove gospodarske razmere, čestokrat v tuje kraje, kjer ne znajo niti jezika. Posledica tega je, da morajo težko delati, da opravljajo najtežja hlapčevska dela, in so njih plače zelo nizke. Tako se jim godi v tujini, enako doma. Edini izhod iz teh bednih socialnih razmer je izobrazba, vzgoja delavstva. Treba dvigniti strokovno in splošno izobrazbo delavstva.

Kako živijo naši delavci doma in v tujini? Premalo poznamo te razmere, uradnih poročil imamo malo. Nujno potrebno je, da se širša javnost, posebno inteligenca, začne bolj zanimati za delavske razmere, da se vzbu-

di zanimanje za ta vprašanja na najvišjih mestih naše države, da se vzdrami socialna vest in zavest našega naroda. Kako potrebna je tozadnja uradna statistika o delovnih razmerah, mezdnem gibanju, stanovanjskih razmerah in podobno.

Naglašajo se, da je treba prenoviti, izboljšati družinsko življenje našega delavskega stanu, da si mora delavski stan ustvarjati novo družinsko kulturo. Po vsej pravici! Ako bodo delavske družine zdrave, smemo pričakovati napredka tudi na drugih poljih. Veliko socialno in rodoljubno delo vršijo tisti, ki bude delavske družine k novemu življenju, ki hočejo dvigniti izobrazbo delavskih očetov, delavskih mater, delavske mladine! Kdo je poklican, da vodi to delo? Cerkev in šola, država in občina, strokovne organizacije in društva. Posebno šola, ki se naj izpopolni, preosnuje v delovno šolo in postane tako žarišče ljudske prosvete!

Kako pa s stanovanjskim vprašanjem? Da so sedanje stanovanjske razmere slabe v zdravstvenem in moralnem oziru, je splošno znano. Mnogo se govori in piše o potrebi velike gradbene akcije. Žal, da je malo dejanj in uspehov. V tem oziru bi se morali učiti v tujini, na Angleškem, v Nemčiji, na Češkem se je mnogo storilo, da se omili stanovanjska beda. Kako je s stavbnim gibanjem na Češkem, smo že čitali na drugem mestu. Oglejmo si čisto na kratko stavbeno gibanje v Nemčiji. Kljub velikanskim bremenom, ki jih mora nositi ta država vsled reparacijskih davkov in davkov, se je poživilo v tej državi stavbeno gibanje že l. 1919. in 1920. Eberstadt navaja v svoji knjigi o stanovanjskem vprašanju, da so leta 1919. in 1920. država, dežele in občine izdale 3160 milijonov zlatih mark za gradbene svrhe, t. j. za zidanje novih stanovanjskih hiš, za rudarje še posebej 1100 milijonov zlatih mark, skupaj tedaj 4260 milijonov zlatih mark. S tem se je nanovo zgradilo 110.000 stanovanj. Prevladuje zidanje malih enodružinskih in dvodružinskih hišic z vrtovi, kar je značilno za Nemčijo. V tej državi so namreč od l. 1870./71. zidali po francoskem vzorcu velike mnogonadstropne stanovanjske hiše, kar je zelo neugodno vplivalo na zdravstvene razmere. Zanimivo je, da ima Nemčija najvišjo številko obljudenosti hiš. V Berlinu stanuje v 1 hiši povprečno 75.90 prebivalcev, v Charlottenburgu 66-13, v Breslavi 51-97 itd., v Parizu 38, v Budimpešti 41-28, na Dunaju 50-74, v Pragi 40-92. Čisto drugače je na Angleškem. Tam prevladuje enodružinska in dvodružinska hiša. Vsled tega so na Angleškem družinske razmere mnogo bolj zdrave nego na Francoskem ali v Nemčiji. V Londonu stanuje povprečno v eni hiši 7-89 t. j. okroglo 8 prebivalcev, v podeželskih angleških mestih 5-23, na deželi pa samo 4-51 t. j. približno 6 in 5.

Priporočamo našim politikom, da proučujejo stanovanjske razmere v tujini in da opozarjajo naše zakonodajne zbornice na neodložljivo potrebo, da se stanovanjsko vprašanje reši čimprej. Vsled nezdravih stanovanjskih razmer trpi tudi država veliko škodo.

Resolucije.

1. Obnova delavske družinske kulture se mora izražati v izobrazbi delavskega očeta, delavske matere, v

primerni vzgoji delavskih otrok ter v posebnosti stanovanja.

2. Delavsko družinsko izobrazbo morajo podpirati cerkev in šola, država in občina, strokovne organizacije in prosvetna društva. Šola se naj ozira na stanu primerno vzgojo delavske mladine. Delovna šola naj postane središče ljudske izobrazbe.

3. Država, občine in zasebna društva naj poskrbe za zdrava, primerna stanovanja, po možnosti v enodružinskih in dvodružinskih hišah z vrtovi. Z vsemi sredstvi se naj pospešuje stavbeno gibanje s sodelovanjem drž. oblasti, občin ter zasebne dobrodelnosti. Skrb za zdrava stanovanja naj postane glavna naloga obč. uprave.

Glas o »Pravici«.

Iz rudarskih revirjev smo prejeli:

Uvodnik v zadnji številki »Pravice« mi je všeč. Tako se mora! Kadar je treba, le za ušesa, toda krepko! Če bo prehudo, se bomo že zganili. Toliko pravice že imate tovariši, ki za božji lon počejate za nas črnilo in zapravljate čas, da od nas zahtevate brez ovinkov in olepšavanja podpore. Slednje ste izpeljali in puščate rešitev nam. In mi? Ali nam je res vseeno, če se zapre tista temna klet tam v Kopitarjevi ulici, iz katere se razleže vsak četrtek kopa za kopo našega glasila po celi Sloveniji? Po tovarnah roma, med revne viničarje najde pot, izmognani rudarji jo pozdravljajo in bajtari s prevrtano streho jo je vesel. Naša je »Pravica« in ni nam vseeno, če bi je več ne bilo. Res da se njen glas večkrat izgubi, zamre, toda namen ni zgrešen. Tovariši! Če zgubimo »Pravico«, pade vse! Sami bomo omahnili. Ali bomo res pustili vetru edini plašč? Pa poizkusimo! Potem pa obrnimo obraze k tlom in molčimo... Povojna doba, vedni mezdni boji, perijodične stavke, poizkusne revolucije, različne organizacije z raznimi organizatorji — z vso zlobo in pretkanostjo so nas zadnja leta osvajali in deloma tudi osvojili. Poštenju in pravici smo si sami zapirali pot in ko smo vendar končno tja prodrli, smo še vedno plahi. Res smo številčno močni, toda delavske zavesti nimamo, stanovskega ponosa ne poznamo. Za časopisje se premalo brigamo in malo žrtvuemo. Smo kakor otroci, ki znajo šele potem ceniti mater, ko umre. Spomnimo se samo zadnje naše stavke. Častitljivo »Jutro« z ostalim časopisjem se je postavilo na stran Trboveljske družbe. V tem boju smo imeli le našo »Pravico«, da nas je branila pred kapitalističnimi napadi, nas bodrila in dvigala. In ko smo propadli, ko so nas zapirali in odslavljali, ter so se tisoči razkropili po rudarskih revirjih tuje zemlje, nas »Pravica« ni zapustila. Tovariši! Kako sem vesel, kadar jo dobim. Izmed vsega časopisja mi je najljubša. Tu spoznavam težave vseh stanov in gledam socialni položaj vseh proletarcev.

Danes je težko za denar Vse tišči za njim in zanj umira. Le nerad da kdo kaj za list. Je sicer žalostno, vendar res, da rudarji za »Pravico« najmanj storimo. Utajiti pa ne moremo, da ima z nami največ opraviti. Veste kaj, postanimo drugi! Vidim, da smo povsod precej dobro vpeljeni. Kakšno igro bomo takole spravili na oder in tiste krone poslali za tiskovni sklad. G. urednika pa prosim, da otvori v

listu stalno rubriko za te prispevke. Tako bomo v nekaj mesecih videli, če je v nas kaj smisla za delo in volje za napredek. Pošiljam 200 kron, katere so zbrali zavedni rudarji. Trdno upam, da bomo zmorni z našo požrtvovalnostjo z novim letom »Pravice« razširiti. Na delo za razširjenje naše »Pravice« in za njen tiskovni sklad!

Jugoslovanska strokovna zveza.

Zveza tobačnega delavstva.

Položaj tobačnih upokojencev. Toblačni upokojenci se nahajajo v najslabših življenjskih razmerah. Uprava monopola je za vse njihove prošnje gluha. Zima se bliža, upokojenci pa s strahom gledajo, kako jo bodo prestali, ker nimajo niti za najskromnejšo vsakdanjo hrano, da v pravem pomenu besede gladujejo, kaj šele za obleko in kurjavo. Strokovno društvo tobačnih upokojencev in upokojenk je že zdavnaj odposlalo na upravo monopola spomenico, naša parlamentarna delegacija se je z vso vneto zavzemala za izboljšanje njihovega gmotnega položaja, toda uprava monopola niti ne odgovarja. Vrh tega pa še nekatere posamezne upokojenke, ki niso članice društva, s svojim nastopom pri intervencijah več škodujejo kakor koristijo in Strokovno društvo tobačnih upokojencev in upokojenk za njihov nastop ni odgovorno.

Viničarji.

Sv. Miklavž. Dne 4. sept. t. l. je umrl v visoki starosti viničar Mavrič Vido, stanujoč v Brebrovniku, župniji Sv. Miklavž pri Ormožu. Pokojnik je bil član SZV. in član Posmrtninskega sklada (PS.). Dasi je živel v izredno težkih gmotnih razmerah je redno plačeval članarino in v tem oziru služil za zgled vsem, kateri zane-marjajo to svojo dolžnost vkljub svojim boljšim razmeram. Odbor PS. je izplačal pokojnikovem preostalim določeno vsoto 300 Din. — Imeli smo prvi smrtni slučaj med člani, odkar imamo ustanovljen PS. Upamo, da se bo število članov pomnožilo, ko bodo omahljivci uvideli, kolike važnosti je taka medsebojna pomoč. Želeti je, da si tudi naše sosednje skupine ustanovijo tak podporni sklad. — SZV., skupina Sv. Miklavž.

Društvo slovenskih organistov.

Organist — rokodelc. Mnogokrat čitam oglas, da se išče organist, ki bi bil tudi obenem rokodelc. Jasno je, zakaj! Ni dohodkov, da bi se pre-

živel drugače, kakor da se peča tudi s kakim rokodelstvom. Tudi je proti meni že veliko gospodov reklo, da bi naj bil vsak organist obenem tudi kakšen rokodelc. Je vse dobro, toda nastane vprašanje, kdaj se bo organist rokodelstva izučil? Mislim, da je gotovo vsem znan obrtni zakon, ki predpisuje, da se mora vsak, ki hoče kako rokodelstvo izvrševati, učiti istega tri leta in potem še delati dve leti kot pomočnik. Šele po tej dobi prejme obrtni list, brez katerega ne sme izvrševati nobene obrti. Kdaj naj se torej organist to nauči? Ako se gre rokodelstva učiti s 15. letom starosti, bo star 20 let, ko bo zgotovil učno in pomočniško dobo, seveda ako bo šlo po sreči. Potem pa tri leta v orglarsko šolo. Medtem pa bo rokodelstvo pozabil. Ako pa gre poprej v orglarsko službo, pa potem v rokodelsko izučbo, bo pozabil glasbo. Neumljivo mi je, kako se še morejo nekateri ogrevati za ta način izboljšanja organistovskih služb.

Opravila organista. V nekem slovenskem listu sem čital naslednji in-serat: Razpisuje se služba organista in cerkvenika združena s službo grobarja in mrliškega ogleda. Rokodelci imajo prednost. — Iz tega razpisa službe se lahko razvidi, da vse štiri službe, katere bi moral opravljati, organista še ne redijo, ampak mora biti še rokodelc. Res žalostne razmere.

Strokovna zveza rudarjev.

Prevalje—Holmec. Premogovnik na Holmcu, ki je last grofa Turnškega, polagoma uspeva. Premogovni obrat se veča, tako da se v tem malem premogovniku, pri katerem je bilo nekaj let zaposlenih le malo številno delavcev, kolikor se jih je pač rabilo za iskanje premogovih plasti, danes nakoplje že dnevno 30 do 40 ton premoga. Z razširjenjem premogovnika je potrebnih vedno večje število rudarjev, katere premogovna uprava polagoma sprejema v delo. Z ozirom na to je tajništvo Strok. zvez. Prevalje posredovalo pri tem premogovnem vodstvu za sprejem v delo odpuščenih leških rudarjev, na katere naj bi se predvsem oziralo in sprejemalo v delo le domače brezposelne delavce. To prošnjo je podpisal tudi obratovodja leškega premogovnika g. Gruđen. Uprava premogovnika na Holmcu je tej intervenciji ugodila in bo sprejemala v delo v prvi vrsti leške rudarje, v kolikor dopuščajo obratne razmere. — Delovne razmere tudi v navedenem premogovniku niso zadovoljive. Delavci zaslужijo z akordnim delom, ki je uvedeno pri tem premogovniku, res ne-

koliko boljše. Ako pa se pomisli, koliko rudar pri takem delu izrabi svoje telesno zdravje in postane vsled tega predčasno slaboten, je akordno delo le naglo izkoriščanje delavčevih telesnih moči. Razne šikane neizpranih paznikov napram delavcem so na dnevnem redu. Vsled neznanega pregreška v besedi napram nastavljenecem sledi takojšen odpust. Podjetju se namreč nudi vedno dovolj brezposelnih delavcev. Na stanje premogovnih rovov se premalo pazi, ti so na krajih stlačeni tako, da je mogoče, da vozaču, ki tišči voziček, posname kožo z rok in prstov. Z ozirom na navedeno vprašamo rudarje v premogovniku Holmec, če se zavedajo, da jim je trdna stanovska organizacija, s pomočjo katere bi se razmere pri delu v marsičem dale izboljšati, zelo potrebna? Združena moč vam je potrebna, ki bi vas ščitila pred šikanami brezobzirnih paznikov, pred odpustom brez povoda. Potrebna vam je organizacija, katere vodstvo bi se ne oziralo le na zasebne koristi kot socialisti, ampak bi se vztrajno zavzemala za vaše pravice. Tovariši rudarji, berite in premislite to! Na novo pobeljena in olepšana podružnica farne cerkve prevalske na Poljani in njeni novi zvonovi, za kar ste vzlic vašim skromnim gmotnim razmeram prispevali lepe vsote, so glasna priča vaše požrtvovalnosti za potrebno stvar. Vsled tega pričakujemo doslednosti v vašem prepričanju, ki bi jo izvajali s tem, da se organizirate v krščanski delavski strokovni organizaciji.

Prometna zveza.

VABILO.

Glasom sklepa seje načelstva Jugoslovanske strokovne zveze z dne 4. septembra 1925 se vrši izredni občni zbor »Prometne zveze« v nedeljo, dne 27. septembra 1925 v »Rokodelskem domu« v Ljubljani, Komenskega ulica, točno ob 9. uri dop.

Dnevni red:

1. Poročilo zastopnika JSZ.
2. Volitev načelstva, strokovnega in nadzorstvenega odbora.
3. Slučajnosti.

Ako bi občni zbor v zmislu pravil § 13., odst. 4. ob določenem času ne bil sklepčen, se po preteku pol ure vrši nov občni zbor na istem prostoru z istim dnevnim redom, ne glede na število navzočih.

Vsak delegat mora imeti pismeno pooblastilo, da je upravičen zastopati skupino ali plačilnico (§ 13., odst. 3. pravil).

Predlogi občnemu zboru morajo biti naznanjeni najmanj 5 dni preje načelstvu JSZ.

Ljubljana, dne 4. sept. 1925.

Jože Gostinčar, l. r., t. č. predsednik,
— Gajšek Ivan, l. r., t. č. gl. tajnik.

Zahvala. Podpisani se najvljudneje zahvaljujem Prometni zvezi v Mariboru za podeljeno podporo v znesku 100 Din. Iskrena hvala! Kališnik Josip. — V času moje bolezni mi je Prometna zveza v Mariboru podarila 50 dinarjev kot podporo ter za me vplačala trimesečno članarino. Najlepša zahvala! Remih.

Laž ima kratke noge! Pod gornjim naslovom je UJNZ v Ljubljani napadlo Prometno Zvezo. Z raznimi izmišljotinami skuša UJNZ zvaliti vso krivdo na PZ ter sebe popolnoma oprati. Res je, da je bivši minister g. Sušnik bivši upravni odbor bolniške blagajne imenoval, toda v tem odboru je bil od PZ samo en član in sicer tov. Burkeljc, a UJNZ je pa imelo v tem odboru dva člana, kar tudi samo trdi. K temu še pripomnimo, da je ta upravni odbor podal ostavko že spomladi letošnjega leta in sicer zato, ker se v Beogradu niso zmenili za sklepe tega odbora. UJNZ dalje trdi, da je PZ imela glavno besedo v času, ko je bil g. Sušnik minister; tu se zopet vidi, kam merijo ti napadi. Izgleda tako, kot bi bila P. Z. soodgovorna pri delu gosp. Sušnika. Jasno pa je, kar se je tudi že često po shodih poudarjalo, da se je P. Z. kot žel. organizacija tedaj ravno tako bojevala za pravice železničarjev, kot se bori danes in ni imela sploh nobene prednosti. P. Z. še do danes niso nikdar podpirali razni, razredno politični voditelji ter je P. Z. sama tako močna, da ne rabi pomoči. Če se je pa pri raznih intervencijah obračala na poslance Jugoslovanskega kluba, ni to nobena pregreha. V isti meri bi se obračala tudi na drug slovenski poslanski klub, če bi obstojal. Ako sta se pa edino g. Sovre in Čibej bojevala zoper upravo v bolniški blagajni in so ostali držali roke križem, zakaj te tajnosti že nista poprej izdala? Zakaj sta molčala tako dolgo v škodo najbednejšim železničarjem? Dolžnost teh dveh bi torej bila, da bi se ta nerednost že preje odpravila. Nadalje ne tajimo, da je na tej skupni listi par članov P. Z.; odločno pa zani-kamo, da bi bil g. Martin Kreps član P. Z. V tem se je U. J. N. ž. hote ali nehoote zmotilo. Da je bila ta sestava liste političen pakt, je popolnoma neresnično ter je bil to le kompromis strokovnih organizacij. Če so pa na tej listi tudi kandidati, ki so politično udejstvovani, ni krivda P. Z., ki se

Čemu mečeš proč denar? Ali ne veš, da ima Konzum konkurenčne cene in dá poleg tega še 3% popust! Svoji k svojim!

A. Marby:

Hanka.
Lužičko-srbska povest.

12

Vse to zveni mogočno v njej, medtem ko v zamišljenem molku počasi vodi slepega očeta na Marijanin grob, kjer stoji že mati s sosedoma. V nemi boli je namrščila obrvi in strmi temno na gomilo pred seboj, medtem ko teta Trina živahno vzklika in hvali krasno cvetje.

»Še lepše ko lani spomladi!« je dejala v čudu. »Pravi cvetičnjak, kaj ne, Ljuboška? Prav res ti je na čast to, Bogomir! ... Kje si le dobil te velike vijolice? ... Aj«, globoko je vdihavala slastni vonj, »poduhaite vendar!«

»Teh nisem vsadil jaz, teta!« je odvrnil Riška in glas mu je lahno zatrepetal. »Sinoči jih še ni bilo tu. «Mislim pa« — orjaška postava mladega kmeta se je globoko sklonila, da bi odstranila travno bilko, ki je objestno poganjala na nepravem mestu —, »Hanka jih je prinesla sem danes na vse zgodaj.«

»No, moram reči,« je prikimala teta ganjena, »Hanka je ljubezniva, vrla deklica, in dobra sestra.«

»Tako? Menite?« je bruhnila Ljuboška v hudi razdraženosti. »Sramota je ta Nemka za rajno in za vso vas. In ti trpiš«, se je obrnila k Riški in pokazala na cvetje, »da krasijo njene roke ta grob?

Izruvati bi moral vsako bilko, ki jo je odpadnica ...«

»Nehajte vendar, mati Ljuboška,« ji je segel s pridušenim glasom nejevoljno v besedo in v oči se mu je zablistalo, »veselim se in hvaležen sem Hanki za najmanjšo cvetico, ki jo prinese moji dragi pokojnici. Toda prosim vas tisočkrat, mati, tu na grobu naše Marijane, ki smo jo imeli vsi tako iz srca radi, ne bodite še dalje tako grozovito trdosrčni proti svoji najmlajši in edini hčerki!«

»Imaš dober namen, lepa hvala za to. Toda .. naj rajši govorim sama zase!« je zadonel v tem trenutku za njimi Hankin glas. Tresel se je slišno. Ne da bi zapazili, se jim je bila deklica toliko približala z očetom, da jima ni ušla nobena beseda polglasnega razgovora.

Molče je stopil Riška na stran. V Hankinih besedah je tičala ponosna odklonitev, ki ga je žalila, vendar pa kljub temu ni mogel odvrniti pogleda od nje in biti hud. Tako ljubka ko danes se mu ni zdela še nikdar poprej. V črnem, dolgem volnenem krilu in suknenem plašču, ki se je tesno prilagala njeni lepi postavi, se je videla še vitkejša in lepša ko v delavni obleki. Visokemu prazniku na čast je nosila tudi danes prvič črn, z vrtnicami okrašen slamniki; tvoril je prijetno nasprotje rumenkastim lasem, ki so gladko prilagali belemu, visokemu čelu.

Toda Bogomirovih pogledov ni mikala toliko Hankina obleka, kakor posebni, zamišljeni izraz v njenem lepem obrazu, katerega je ozarjal pobožen blesk. Njene temnomodre oči so se svetile popolnoma drugače ko sicer; lici sta ji žareli in glas ji

je zvenel izredno milo in mehko, ko je dejala s skromno odločnostjo: »Nisem odpadnica, mati, svojemu rodu sem udana z vso dušo! Prisegam ti, mati,« — je nadaljevala hitreje, ko jo je hotela le-ta prekiniti — »pri spominu na to tukaj, na svojo ljubo sestro! ... In prosim vas, ljubi oče, ljuba mati, imejta me samo malo rada. Pripravljena sem storiti vse, da vama bom tako dobra, udana hči kakor je bila Marijana.«

Ali je prodrla priprosta, otroška prošnja v materino srca, otrdelo v trmi seabemučenja? V temnem obrazu se ni pokazal niti najmanjši sled dobrote. Ko je Hanka mislila prijeti za njeno roko, jo je mati jezno odtegnila, kakor da je prišla v dotiko s strupeno kačo. Zato se je pa slepi oče, vidno globoko ganjen, tem trdneje oklenil roke svojega otroka, na katero se je opiral.

»Otrok,« je odvrnil živo z glasom globokega prepričanja, »udana, dobra hči si, in reči ne bi mogel, da te imam manj rad, ko našo Marijano in fanta. Vi ste vrli otroci, kajne, mati? Vsi! ... Spregovori vendar tudi ti besedo, mati!« jo je silil, »dobro besedo, da ne bodo dekletu še dalje blodile po glavi tako neumne misli.«

Ljuboška je pa vztrajno molčala in se ni ozirala na teto, ki si je vsa ganjena brisala oči in Ljuboško z rahlimi sunki opominjala. Zagrebala je zobe v spodnjo ustnico in zrla nepremično na Marijanin grob; pogleda ni dvignila tudi ne potem, ko je prišel po poti od cerkve sem stari pastor, se ustavil pri mali grači in s prijaznim pozdravom vprašal: »Kako je, oče Ljubošk?«

(Dalje prih.)

sama proti takemu izigravanju železničarjev bojuje z vso odločnostjo. — Proti koncu trdi omenjeni letak, da je P. Z. Sušnikova organizacija; ugotavljamo, da g. Sušnik ni imel s P. Z. sploh nobenih stikov, ter je P. Z. strogo strokovna in nepolitična in od S. L. S. popolnoma neodvisna organizacija. Čudno se nam pa zdi, da je U. J. N. Ž. v glavnem napadlo le P. Z., kakor da bi bila ona sama kriva vsega gorja med železničarji, ter tudi sama sestavljala kandidatno listo iz samih svojih članov in do sedaj sama upravljala posle bolniške blagajne, dočim se je v dosti manjši meri dotaknilo ostalih organizacij. Če bo U. J. N. Ž. tako metodo nadaljevalo ter izzivalo z neumestnimi napadi, je dokaz, da mu ni za zblizanje vseh železničarskih organizacij in za skupni nastop vseh železničarjev.

Hud udarec.

V sporu med rudarskimi delavci in državo kot delodajalko je izrekel minister za šume in rude kot poslednja instanca sledečo razsodbo, ki je razglašena rudarskim delavcem:

Gospod minister za šume in rude je ukinil s svojim dopisom z dne 28. avgusta t. l. št. 8300 s 1. septembrom t. l. obstoječo delovno pogodbo z dne 21. septembra 1923 in odredil, da od 1. septembra t. l. velja zgoraj omenjena pogodba s sledečimi izjemami:

1. Ukine se 10% doklada kot odškodnina za ugodnosti in ostane samo 50% doklada za čezurno delo.

2. Ukine se dosedanja 100% doklada za produktivno nedeljsko delo in ostane samo 50%.

III. Poviša se temeljna plača kot odškodnina za ukinjene ugodnosti, katere so delavci dosedaj imeli, kakor doklado na družino, za obutev in plačani dopust: a) po 2 Din dnevno kategorijam pod št. I., II., III., IV., VI., VII., VIII., IX.; b) po 1 Din kategorijam pod št. V. in X.; c) uvede se nova kategorija profesionistov pod št. VII. s temeljno plačo 10 Din; d) uvede se nova kategorija delavcev čvarjev s temeljno plačo 8 Din; e) uvede se nova kategorija pisarniških pomožnih moči po kvalifikaciji s temeljno plačo od 8 do 14 Din; f) zniža se temeljna plača učencem in vajencem pod št. XI. na 2 Din dnevno.

4. Ukine se cela družinska doklada.

5. Ukine se premija neoženjenim delavcem za redno delo.

6. Ukine se izplačilo v denarju za deputatni premog.

7. Ukine se doklada za nabavo obleke in čevljev.

8. Dosedanja cena moki se poviša in sicer: koruzna moka od 30 para na 50 para, krušna moka od 50 para na 75 para, moka za kuho od 75 para na 1.50 Din, moka za pecivo od 1 Din na 1.50 Din. Količina moke po popustu se dobi: za delavce samce 750 g, za oženjene brez otrok 1 kg, za oženjene z 2 otrokoma 1.50 kg, za oženjene z 3 ali več otroki 2 kg na šiht. Od količine, katera pripada delavcem, je mogoče vzeti dve tretjini krušne moke in eno tretjino ostale vrste moke. Delavci lahko dobijo popust na živila tudi v denarju.

9. Ukine se obveznost uprave rudnikov, da bi nabavljala obleko in čevlje za delavce.

10. Plačani dopust po odredbi delovne pogodbe 4. b) se ukine.

Direkcija državnih rudnikov št. 18.272.

S to odredbo se znižajo plače skoro vsem kategorijam rudarskih delavcev in ostanejo z malimi izjemami neizpremenjeni zadnji predlogi direkcije državnih rudnikov.

Oblast je šla preko odpora delavstva, katero nima pravih strokovnih organizacij. Če bi imeli močno

strokovno organizacijo rudarjev, bi oblast ne mogla preko njih. Naj bi bil ta ukrep resen opomin rudarskemu delavstvu po celi državi, da bi pričelo enkrat z resnim in stvarnim delom za graditev toliko potrebne strokovne organizacije.

Delavska zveza.

Občinske volitve v D. M. Polju.

V nedeljo so se vršile občinske volitve v D. M. v Polju. Zgodilo se je kakor smo pričakovali: Delavska zveza je izšla iz tega boja neokrnjena. Pri prejšnjih volitvah je dobila 10 odborniških mest, med temi enega vsled vezave z listo Kmečke zveze. Pri nedeljskih volitvah pa je dobila 9 odborniških mest brez kakršnekoli vezave. Celotni izid je bil: Gospodarska lista 169 glasov (SLS in SKS) in 6 odborniških mest med temi 3 SLS in 3 SKS; komunisti 99 glasov, 3 odborniška mesta; Delavska zveza 241 glasov in 9 odborniških mest; samostojni demokrati 153 glasov in 5 odbornikov in Kmečka zveza SLS 53 glasov ter 2 odbornika. SLS je pridobila pri teh volitvah 1 odborniško mesto.

Značilno pri teh volitvah je to, da so si bratsko podali roke demokrati in komunisti. Demokratom se ni čuditi, pač pa komunistom, kateri vedno in povsod zatrjujejo, da zanje ni kompromisa. V tem slučaju pa so šli v boj proti delavstvu roko v roki z demokrati kot predstavniki najhujše kapitalistične reakcije. Želimo jim vse najboljše v novi zvezi, njihovi pristaši pa naj sodijo, če je to postopanje koristno zanje ali ne.

Za nas pa so te volitve preskušnja, da malo takih. Delavska zveza je šla odkrito v boj in že v začetku se je videlo kakšen bo ta boj. Delavska zveza se je imela boriti proti vsem ostalim političnim skupinam. Vse, kar leze in gre, je padlo po Delavski zvezi, da bi razbili delavsko fronto. Hvala Bogu, ni se jim posrečilo. Ponosno vihra prapor kršč. soc. delavstva ter napoveduje dosledno izvajanje kršč. soc. delavskega programa.

Onim, ki so bili predmet celega boja, imajo sedaj polno zadoščenje, vedo, da ti, ki stoje danes za njimi, ostanejo, ker so prestali najhujšo borbo.

Prihodnji dnevi bodo dali razčiščenje, in če zmaga razsodnost, občina ne bo padla v roke ne demokratom in njih privesku, in ne samostojnim kmetom.

Tedenske vesti.

Važna izjava. V nedeljo 12. t. m. se je vršil v veliki dvorani Uniona v Ljubljani velik protestni shod SLS zaradi kršenja občinske avtonomije, zaradi zavlačevanja občinskih volitev ter proti neznosnim davčnim bremenom. Dvorana je bila polna ljubljanskih volivcev. Govorili so ljublj. posl. in načelnik SLS dr. Korošec, dr. Stanovnik in Stanovnik posl. Fr. Kremžar. Med drugim je dr. Korošec rekel tudi tole: »Sedanje na vladi se nahajajoče stranke nimajo niti volje niti sposobnosti, da bi v našo državo spravile red in mir. Mi smo se svoj čas vezali z Radićevo stranko, ne samo ker smo mislili, da si z njimi izvojujemo svojo narodno samoupravo, ampak tudi da ustvarimo z njimi vlado ljudske demokracije, ki bi pa bila pravična tudi vsem drugim stanovom. Mislili smo, da bodo podpirali kmetško produkcijo, kmetško organizacijo in kmetško svobodo. Sedaj z žalostjo vidimo, da poje pod njimi kmetu najglasnejši eksekutorski boben. Mislili smo, da bodo pravični obrti, trgovini in industriji, sedaj pa vidimo, da slepo služijo samo fiskalizmu in nimajo za produktivne stanove potrebnega smisla. Upali smo, da se bo, kadar bodo soodločevali v vladi, nehala socialno reakcionarstvo, ki se je uvedlo v naši državi za delavski stan, da se

bo delavcu omogočila borba za socialno in gospodarsko ravnopravnost, vidimo pa, da ostaja vse pri starem.«

Krekova socijalna šola. Prijave za Krekovo socijalno šolo se sprejemajo še do preklica vsak dan v tajništvo jugoslov. strokovne zveze v Ljubljani. Stari trg 2, I. nadstr.

Zlatomašniški jubilej. Zlatomašniški jubilej je praznoval 11. t. m. gosp. Brenc Janez, duhovni svetnik in župnik v Preski. Za časa njegovega župnikovanja v Preski se je začelo kršč. socialno gibanje delavstva v medvodskih tovarnah. Ob priliki jubileja je bil g. Brenc imenovan za častnega kanonika ljubljanskega stolnega kapitlja. — Poleg g. Brenceta obhaja zlatomašniški jubilej tudi g. Josip Lavtizar, župnik v Ratečah, ki je tudi celo življenje posvetil v dobrobit revnega delovnega ljudstva. Še mnogo let!

Nesreča v opekarni »Emona« na Brdu. Pri kopanju ilovnate zemlje se je zgornja ruša odtrgala in podsula Petra Bizjana, ki mu je pri tem zlomila desno nogo in mu povzročila težke notranje poškodbe. Bizjanov tovariš je pravočasno odskočil in je dobil le male poškodbe. Težko poškodovanega so morali takoj odpeljati v bolnico.

Nesreča. Megliču Josipu, gozdnemu delavcu pri baronu Bornu v Tržiču, je pri sekanju dreves padlo drevo na levo nogo in mu zmečalo stopalo. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnico.

Zaprta pekarnja. Tržna oblast v Zagrebu je zaprla »Gradjansko pekarnjo« in »Prvo radniško pekarno«, ker nista hoteli znižati krušnih cen. Kruh so zaplenili in ga prodali na trgu po določenih cenah.

Težka nesreča v premogovniku v Velenju. V državnem premogovniku v Velenju se je odkrutila velika skala in pokopala pod seboj dva delavca: Antona Ropotarja in Rudolfa Jamnikarja. Prvemu je zdrobila prsni koš in je obležal na mestu mrtev, njegov tovariš pa je bil težko poškodovan.

Železniška nesreča. Na novi liški železnici se je dogodila pri postaji Drniš prva nesreča. Trčila sta osebni in tovorni vlak.

Tatvina na pošti. Neznani tatovi so vdrli na pošto v Derventi v Bosni in odnesli štiri denarna pisma, v katerih je bilo 100.000 Din in pa 40 dolarjev.

Nove poštne znamke. Načrte za nove poštne znamke so poslali na Dunaj, kjer bodo izdelali klišeje. Na Dunaj je odpotovala strokovna komisija, ki bo nadzorovala izdelavo klišejev.

Nov srebrni denar na Poljskem. V Varšavo je prispela iz Amerike nova pošiljka poljskega srebrnega denarja. Iz prometa bodo istočasno potegnili stari papirnati denar.

Nove cigarete. Monopolna uprava bo dala v promet nove cigarete pod imenom »Karagorgje«. Komad bo stal 1.50 Din. Prodajale se bodo te nove cigarete v pločevinastih škatljah po 10 in 20 kosov.

Stavka neorganiziranih. Na parni žagi Marcela Rambovska v Lescah so žagarji in delavci stopili v stavko. Stavkati so začeli zato, ker se jim je odtrgalo na zaslužku in sicer žagajem 1.25 Din, delavcem pa 1 dinar na uro. Vsi stavkajoči, 21 po številu, so neorganizirani.

Vozne olajšave za invalide. Prometni minister je dovolil vsem invalidom štirikrat na leto polovično vožnjo na železnicah.

Kovani drobiž. V kratkem prispe na Sušak francoski parobrod z novo partijo kovanega drobiža pa 1 dinar in po pol dinarja. Drobiž pride takoj v promet.

Dve nesreči v Ljubljani. Zidar Anton Lampič, ki je delal na neki stavbi na Mirju, je padel pri delu z odra in obležal nezavesten. — V pivovarni »Union« pa je padel med delom Fran Kavser tako nesrečno, da si je zlomil par reber. Oba so prepeljali v bolnišnico.

Velika tatvina na ljubljanskem velesejmu. Na letošnjem velesejmu v Ljubljani je bila ukradena v paviljonu G velika Smirna preproga, vredna 50 tisoč dinarjev.

Zdrav kraj. V župniji Kozje na Štajerskem je od meseca marca t. l. pa do septembra umrla samo ena oseba.

Roparski napad. V prostore Kmetijskega društva v Gorjah pri Bledu je sredi noči prišel neznanec in odnesel iz blagajne 53.323 dinarjev. Potom laži, da rabi dve sveči, je zahteval od tamkajšnje poslovodkinje, da mu odpre. Ko se je poslovodkinja pozivu odzvala, je neznanec navalil nanjo in jo davil toliko časa, da se je onesvestila. Ko se je zopet zavedla, ni bilo napadalca in kmalu je spoznala, da tudi denarja ni. Po poizvedovanjih so orožniki prijeli monterja Janeza Pogačnika iz Srednje Radovne, ki je dejanje tudi priznal in povedal, kje da je skrnil denar. Roparja so izročili sodišču.

Smrtna obsodba. Sodišče v Petrinji je obsodilo na smrt 27 letnega kovača Milovana Zoriča, ker je ubil brata iz zasede.

Ponovno znižanje obrestne mere. Pri seji »Društva denarnih zavodov Slovenije« se je sprejel v sporazumu s hrvatskimi denarnimi zavodi sklep, da se določi s 1. oktobrom maksimalna obrestna mera za vezane vloge na 7%, za nevezane pa 5%.

Žrtvi strele. Brata Salko in Numan Omerović iz sela Ragale pri Fojnici sta med hudo nevihto prestavljala stog slame. Med tem je udarila strela v stog. Salko je bil na mestu mrtev, Numan je pa hudo ožgan umrl v silnih bolečinah.

Velik dar. Nikola Mihanović je poslal dubrovački občini iz Amerike 100.000 dolarjev v dobrodelne namene.

Z. S. V. v Ljubljani javlja, da je bil na rednem občnem zboru zveze bivših slovenskih vojakov dne 30. avgusta 1925 izvoljen sledeči odbor za poslovno leto 1925—26: Martin Colarič, predsednik; Jernej Hafner, I. podpredsednik; Nace Mihevc, II. podpredsednik; Franc Bonač, tajnik; Ivo Matičič, namestnik; Rudolf Wagner, blagajnik; Valentin Sterle, namestnik in zastopnik invalidov; Franc Pavlin, Rado Sturm, Josip Lončar, odborniki; Anton Krepek, Franc Standegger, odbornika za bivšo Štajersko; Franc Orehek in Završnik, pregledovalca računov. — Ta odbor čuti potrebo, da se najiskreneje zahvali samostanskemu predstojništvu na Brezjah za vse velike zasluge in izkazane prijaznosti, gostilničarjem istotam za točno, solidno, pošteno postrežbo, železniškemu ravnateljstvu in celokupnemu osebju, da je šlo našim možem vsestransko na roko. Odbor je pač storil vse korake, da bi bilo glede listkov vse v redu, vendar je umevno, da so se pri takem navalu pripetili neljubi incidenti. Če se je komu zgodila na železnici kaka krivica, naj to nemudoma javi naši zvezi, Miklošičeva cesta 7 v Ljubljani. Posebna zahvala gre vsekakor vam tovariši, ki ste se ves čas korektno vedli, imeli neoporečno disciplino in zato vsem imponirali. Izmed vseh oblasti je pač vojaška oblast pokazala največ zanimanja za nas, ko je na Brezje odpotala tako častno zastopstvo. Njej prav posebej naših mož in naša zahvala! — Vrlemu slovenskemu časopisu brez razlike istotako hvala, ki je neumorno agitiralo za naš dan. — Naknadno se sporočamo, da je Nj. Vel. kralj Aleksander blagovolil na našo udanostno brzojavko sledeče odgovoriti: Bled, dne 31. avgusta: Nj. Vel. kralj blagovolio je priliti sa zadovoljstvom srdačne pozdrave saveza slovenačkih ratnika i zahvaljuje. Prvi adjutant: Djeneral Hadžić. — Pri pozdravnih govorih na občnem zboru treba se omeniti govor tov. Špunta iz Kranja, ki se je spomnil žrtve po prekem sodu ustreljenih in se zavzemal za to, da i one dobe dostojen kraj večnega počitka. — Kraj in dan prihodnjega sestanka odloči vsled enoglasnega sklepa zapupnikov odbor. Članarina znaša za vsakega člana bivšega vojaka iz svetovne vojne letnih 6 Din, ki naj zaupniki tekom leta nabirajo in potom naših položnic pošljejo glavnemu odboru v Ljubljano. — Tovariši! Zaupniki! Videli ste sami, da je v najkrajšem času naša organizacija postala najbolj močna in najbolj priljubljena v celi Sloveniji. S svojo močatostjo, prizanesljivostjo in požrtvovalnostjo jo razširjate še dalje vedno bolj in bolj, blažite strankarske strasti, delajte za mrtev in pohabljen tovariš! Krepek na plan možje, ki ste gledali smrti nešetokrat v obraz, sedaj celite, blažite, gradite! — Zaupniki naj se vsi vedno obračajo na odbor Z. S. V., Ljubljana, Miklošičeva c. 7 a. Novi naj javijo svoje naslove, vsi pa naj nas podpirajo z dobrimi nasveti. Položnice in slike sestanka se dobe tudi pri Zvezi. Tovariši, kvišku glave in na delo!

Odbor Z. S. V.

! Član, ki hoče kupiti ceno in dobro oblačilno blago, naj si ogleda zalogo v Konzumu, Kongresni trg 2 !

Rozman Peter:

Delavski dan in viničarji.

V Mariboru se je vršil dne 7. in 8. septembra 1925 delavski dan, kot prvi sestanek krščansko-socialnega delavstva v mariborski oblasti, v kateri tvori viničarski proletariat, broječ 40.000 duš, pretežno večino delavstva. Zato se mi pa zdi potrebno omeniti vsaj v glavnih potezah o poteku in nalogah, ki smo si jih nadelili na tem delavskem dnevu kot novozačrtane smernice.

Važno je dejstvo, da se je vršil ta naš delavski dan prvokrat na naših štajerskih tleh, da, skoraj v naši sredini. Važnejše je pa to, da se je na tem zborovanju prvokrat in sicer kot prva točka sporeda, govorilo o viničarskem vprašanju, kar beležimo z največjim zadovoljstvom zato, ker se je naš viničarski položaj kot še nikdar poprej razpravljaj potrebam in resnici odgovarjajoče. S tem se ni podalo to vprašanje samo kot faktor trenutnih viničarskih zahtev in razmer širši javnosti, ampak se je dalo zadoščenje vsem našim skupinam, predvsem Viničarski zvezi, ker se je vedno le trdilo, da so naše zahteve neupravičene in delo naše organizacije nepotrebno.

Najpomembnejše kot rezultat delavskega dne za nas, za naše zaupnike in funkcionarje, katerih udeležba je bila polnoštevilna, je poglobitev in podkrepitev pravih krščansko-socialnih idej v nas samih, v naši družini, v organizaciji in sploh v naši javnosti. Naloge, ki smo si jih nadelili na tem delavskem zborovanju, se nam zde tako velike in pomembne, da moramo smelo trditi, da smo s tem tudi dvignili ves naš pokret. Zavedamo se, da stojimo pred velikim časom, ko se bo iz posameznih naših družin kakor iz majhnih naših strokovnih skupin, zbral velik in mogočen val krščansko-socialnega gibanja ter bo zbral v eno samo trdno falango vse viničarje. Naš krščansko-socialni pokret bo obudil vsakega našega tovariša, ki kakor umetno uspavan prisluzkuje demagoškim pesmicam raznih političnih in socialističnih spletkarjev; ravnal bo tudi vse one, kateri obupno klonejo svoj hrbet pod težo krivic in silo grofovskega ali kateregakoli kapitalizma k zavesti, da je edino v njem samem tista odprta sila, katera združena z ostalimi svojimi sotovariši zamore našega viničarja dvigniti in ga rešiti sedanjega nevzdržnega stanja z pridobitvijo pravic, ki mu gredo. Zatorej na delo za naš stan in za njega pravice! Na delo za uresničenje krščansko-socialnih idej, katere edine so rešitev našega viničarskega stanu.

Dopisi.

D. M. v Polju. Minile so volitve in z njimi obilo dela, sedaj pa je na nas, da enkrat uredimo zadevo v obratu. Zadnjič smo imeli že razpravo, katere pa nismo docela končali, treba je sestaviti še zapisnik ter nekatere posebnosti še razčistiti. Ko bo vse končano se zopet oglasimo s stvarnim poročilom.

Jesenice. Pri nas so se zopet pričeli časi kot pred tremi, štirimi leti. Tovarna prihaja z grožnjo o redukciji obrata, baje radi carine. Sicer smo etga vajeni, čudimo pa se, da vse to povzroča ravno oni faktor, ki bi moral vendar gledati na prospeh naše industrije. Pri vsem tem se nam zdi nezarumljivo to, da se upeljava uvozna carina na predmete, ki so nujno potrebni in jih doma ni v zadostni množini, n. pr. sirovine in staro železo. Gotovo je, da to dejstvo precej upliva na obratovanje tovarne. Upamo, da se bo zadeva spravila v red in bomo enkrat na čistem. Predvsem bi bilo po-

trebno, da bi se za zadevo zavzeli poslanci ter prinesli jasnost.

Hrastnik. Slovensko katol. izobraževalno društvo v Hrastniku proslavi 5letnico svojega obstoja dne 20. septembra na slovesen način. Dopoldne sv. maša pri Logarjevi kapeli na hribu. Po sv. maši slavnostno zborovanje v Logarjevi dvorani. Popoldne ob štirih uprizori dramatični odsek igre »Črnošolec« v petih dejanjih. Po igri prosta zabava združena z bogatim srečolovom in šaljivo pošto. Svira tamburaški zbor. Ta dogodek je za hrastniško dolino, ki šteje nad 5000 duš in je brez cerkve kakor tudi brez vsake katoliške inteligence, velike važnosti. Zato vabimo vse prijatelje krščanskega gibanja, da pohite v nedeljo v Hrastnik ter tako moralno podpro in dajo zadoščenje tovarišem, ki se v najtežjih razmerah žrtvujejo za krščansko prošveto med delavstvom.

Sv. Miklavž. Vsi udeleženci Delavskega dneva smo se vrnili z najboljšimi vtisi iz Maribora. Pridobili smo si takorekoč novih moči za uspešno in vztrajno delo v naših organizacijah in tudi hočemo napeti vse sile za njih razširjenje in procvit.

Krekova mladina.

Centralno tajništvo. Seja načelstva »Krekove mladine« se vrši v sredo 23. t. m. ob pol 8. uri zvečer v društvenih prostorih Stari trg 2, I. nadstr. Dolžnost odbornikov je, da se seje sigurno udeležijo. — Sporočamo vsem podružnicam »Krekove mladine«, da se razpošlje tekoči teden poslovnik ter pravila čebelica. Opozarjamo vse odbore, da takoj po prejemu vzamejo v pretres, ker se bode v kratkem vršila plenarna seja »Krekove mladine« v Celju. Dan vam sporočimo naknadno. — Vsem, ki ste se priglasili za udeležbo za »Krekovo socijalno šolo« naznanjamo sledeče: Krekova socijalna šola se bode vršila vsak dan od 7. do 9. ure zvečer. Otvoritev bo slovesna. O načrtu in nadaljnjih navodilih vas še pravočasno obvestimo. Kdor se namerava še priglasiti, naj se takoj prijavi odboru za »Krekovo socijalno šolo« v Ljubljani, Stari trg 2, I. nadstr.

»Krekova mladina« Ljubljana pozivlja vse člane in članice, da poravnajo vso zaostalo članarino, kajti društvo se vzdržuje izključno le s svojimi prispevki. Tovariši, zavedajte se svojih dolžnosti! Udeležujte se tudi rednih sestankov, kateri se vrše vsak ponedeljek v društvenih prostorih.

Predsednik.

Delavski zaupniki.

Po mnogih industrijskih krajih še vedno niso delavci na jasnem o delavskih zaupnikih, njihovih dolžnostih in pravicah, ki jih jim daje zakon o zaščiti delavstva. Ze iz dejstva, da danes po treh letih, kar je zakon izšel, še vedno v mnogih podjetjih nimamo delavskih zaupnikov, sledi, da je temu krivo nepoznanje zakona, včasih pa tudi brezbriznost delavstva samega. Ne mislim tukaj razpravljati o nalogah delavskih zaupnikov, ker o tem je že svoj čas »Pravica« poročala. Mislim pa zbuditi k zavesti vse one, ki se v tem oziru nevedoma ali pa vedoma nočejo zganiti in uveljaviti svojih pravic.

Delavski zaupniki so priznani z zakonom in se morajo po zakonu izvoliti, po zakonu ravnati in uveljaviti. Delavski zaupniki morajo svoje posle vršiti stvarno in nepristransko ter morajo imeti pred očmi težnje vseh delavcev, ne pa le ene skupine, kateri slučajno pripadajo. V tem oziru se v večjih obratih, kjer že obstojajo delavski zaupniki, mnogo greši, in bo na to treba obrniti posebno pozornost ter delati na to, da enkrat za

vselej izgine to med delavskim zaupništvom. To mimogrede. Treba pa je najprej, da se po vseh podjetjih izvolijo zaupniki, v kolikor še niso izvoljeni. Res je, da so nekatere določbe v zakonu nejasne in pomanjkljive. Vsak zakon dobi svoj pravilnik, ki bolj jasno pove, kako se naj tolmači ta ali ona postavka v zakonu. Tudi zakon o delavskih zaupnikih bi moral dobiti pravilnik in navodila. Toda na žalost moramo konstatirati, da pravilnikov in navodil k posameznim določbam še danes nimamo. Tako n. pr. zakon določa: delavski zaupniki se volijo s tajnim glasovanjem (proporčni volivni sistem) in v smislu navodil, ki jih daje minister za socialno politiko. Teh navodil še danes nimamo. Zato tudi Inspekcija dela prav malo upošteva delavske zaupnike, ki niso izvoljeni po navodilih, ki jih bi imel izdati minister za socialno politiko.

Dalje določa zakon: izvoljeni zaupniki morajo izdelati poslovnik za svoje delovanje in sicer na podstavi poslovnika, ki ga izda minister za socialno politiko. Tudi tega poslovnika še nimamo, ker ga minister še ni izdal. Ker pa noben pravilnik k zakonu ne more premeniti zmisel zakona, velja za delavstvo, dokler ni pravilnikov, zakon tak, kakršen je. Vsled tega je delavstvo upravičeno, da se po določbah zakona ravna tudi brez pravilnikov. Potrebno bi bilo, da bi delavske organizacije pritisnile na vlado odnosno na ministra za socialno politiko, da izda vse pravilnike in navodila k zakonu, ker šele tedaj bo delavstvo popolnoma na jasnem in se bo znalo ravnati.

Mislim, da ni treba ponovno poudarjati, kolikega pomena so delavski zaupniki za delavstvo. Ze iz dejstva, da daje zakon le zaupnikom vso moč v roke, sledi, da pri eventualnih važnih vprašanjih delavstva odločajo le ti, ki so tudi po zakonu zaščiteni. Treba je tedaj, da, kakor posamezne zveze, tako tudi skupine in vsak posamezni delavec pritiska in dela na to, da se v vseh tovarnah in drugod čimprej izpeljejo volitve delavskih zaupnikov. Če tega ne bomo storili, potem si sami sebi krademo pravice in teptamo ono, za kar smo se borili. One skupine, ki o delavskih zaupnikih niso še zadosti na jasnem, naj sporoče to svojim centralam, da jim dajo točna navodila in to potom dopisa ali sestanka. Dolžnost vseh skupin je, da so o tem na jasnem ter da pojasnijo to tudi svojim članom in ostalemu delavstvu. Za danes naj velja to. V eni prihodnjih števil »Pravice« bodo sledila bolj podrobna navodila o izpeljavi volitev zaupnikov.

Socialni vestnik.

Stavka lesnih delavcev v Bosni. Kolektivno pogodbo je odpovedala delavstvu. Tesliška destilacija lesa d. d. Delavci na nove pogoje niso pristali in so stopili v stavko. Stavka jih okrog 1000. — Delavci na žagi Erslerja in Orleiba v Zavidoviču so tudi pričeli pretekli terek stavkati. Podjetje je zahtevalo, da naj delajo 9 ur in skupno za dve izmeni. Tu je v stavki 1500 delavcev. Obojni so se obrnili na Delavsko zbornico.

Pred splošno železničarsko stavko v Nemčiji. Železničarske organizacije so odklonile od vlade ponujeno zvišanje plač za ptenig na uro. Železničarji utemeljujejo svoje zahteve z znatnimi dobički železniške uprave, ki so znašali za tri mesece 286 milijonov zlatih mark. Če bi železničarji stopili v stavko, namerava vlada vzdrževati promet z avtomobili, vendar pa s tem menda ne bo imela sreče, ker so tudi šoferji organizirani v železničarski zvezi. Nevarnost, da izbruhne splošna železničarska stavka po celi Nemčiji je zelo velika.

Razno.

Velik potres v Koreji. V severni Koreji je bil močan potres, ki je zrušil 250 hiš. Ubite so bile 4 osebe.

Avtomobilska nesreča. Pri Klausenburgu je padel v globok jarek avto, v katerem je sedelo 32 oseb. Trije potniki so bili smrtonevarno ranjeni, ostali pa težje ali lažje poškodovani.

Plinske maske za konje. Češko-slovaško vojno ministrstvo uvaja v vojski plinske maske ne samo za vojake, ampak tudi za konje. Vse maske bodo češkoslovaški izdelek.

Levi v Južni Afriki. V severnem Transwalu v Južni Afriki se je pojavilo zadnje čase izredno mnogo levov, ki delajo velikansko škodo pri govedih. Neki farmar je tekom pol ure ustrelil v bližini svoje kmetije kar štiri leve.

Odprava smrtnih kazni. Parlament države New-Wales je sklenil odpraviti smrtno kazen.

Mednarodni kongres invalidov. Francoski invalidi so sklicali mednarodni kongres invalidov za 18. t. m. v Ženevo. Naši delegati so za Belgrad Lazarevič, za Zagreb Grubič, za Ljubljano Marinko. Delegacija je dobila od ministra za socialno politiko na razpolago materielno pomoč.

Mednarodni letalski kongres se vrši od 6. do 10. oktobra v Bruslju.

Goreč ptrolejski vrelec v Rumuniji. V Moreniju, v neposredni bližini Ploestija, gori petrolejski vrelec. Ogenj se vidi že iz Ploestija. Dan za dnevom so uničene milijonske vrednosti. Ogroženi prostor je zastražen. Goročemu vrelu se je mogoče približati samo na razdaljo 200 metrov. Kako je požar nastal, še ni ugotovljeno. Domneva se, da ga je povzročila iskra, ki je odskočila pri vrtanju od kamna. Vrelec je last rumunske-amerikanske družbe, ki ima vsled požara dnevno škodo 300 vagonov petroleja. Ogenj požre dnevno 1 milijon lejev. Skušali so ga že na vse mogoče načine pogasiti, toda doslej se to ni posrečilo. Pri poizkusih je našlo smrt več oseb. Družba je razpisala 1 milijon lejev — torej ravno toliko, kakor ima dnevno škodo — nagrade onemu, ki požar pogasi.

Tiskovni sklad »Pravice«.

Dar rudarjev. Člani skupine rudarjev v Trbovljah so poslali po poštnici 100 Din za »Pravice«. Zavednim tovarišem iz Trbovlj najlepša zahvala za njihovo požrtvovalnost. — Posnemajte!

Od rudarjev smo prejeli po tovaru Viktorju Flisku 50 Din. — Iskrena hvala!

Za kratek čas.

Ni čuda. Miha: To je pa reš čudno; kakor stopiš v sodnijo, pa si že obsojen. — **Luka:** To se ti zdi čudno? Ko pa je toliko paragrafov zoper enega samega človeka.

Poštena dekla. Neka gospa je izgubila krono. Našla jo je njena dekla. Vrne jo hitro gospej. Gospa pohvali njeno poštenje in ji daruje zato najdeno krono. — Nekega dne pa izgubi gospa zlat denar 20 kron. Išče in išče, a ne najde ga. Praša deklo, če ga je morda našla ona. »Da, gospa,« odgovori leta. »In zakaj ga ne vrneš?« »Da, gospa, sem si ga obdržala kot plačilo za moje poštenje.«

Tamburice, godala, strune

in vse glasbene potrebščine nudi po konkurenčnih cenah

Minka Modic

Ljubljana, Koptarjeva ul. št. 1

Somišljeniki posečajte gostilno Osrednje vinarske zadruge Kongresni trg 2 (Konzumska klet)